

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 8 oktyabr (Çərşənbə axşamı günü) tarixli IX nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

AZƏRBAYCAN

Səşənbə, 1 məhərrəmülhəram sənə 1337. 8 təşrin-i-əvvəl sənə 1918.

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

Məhəlli-İdarə:
Bakı, Kolyubakinskaya küçədə
"Azərbaycan" idarəsi.

Telefon nömrə: 6-91.

Tək nüsxəsi 50 qəpik.

Türk və İslamlaşma müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iadə edilməz.

Dərc edilən məqalənin müfəttəsinə idarə təyin edir.

Abunə şəraiti:
Yanvarın birinədək Bakı üçün 35, başqa şəhərlərə 42 rubladır.
Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rubladır.

Elan fiatı: sətəri 2 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

BAKİ ŞƏHƏRİ VƏ ƏTRAFI ƏHALİSİNƏ ELANI-RƏSMİ

1 – Bəzi başıpozuq əşqiya [quldur-lar] və əşərranın [yaramazların] əğrazi-xüsusiyələri [şəxsi məqsədləri] uğrunda kəndi-kəndilərinə məmur süsü verərək, gecə və ya gündüzləri bəzi erməni ailələrinə bilmüraciə filan və ya filan adamın polis müfəttişi və ya qradanaçalnik tərəfindən tələb edildiyindən bəhslə, kəndilərini götürdükləri və ya götürmək istədikləri xəbər alınmışdır.

2 – Əhali ümumən bilməlidir ki, hökumətə kəndilərinə lüzum görülməyən hər hansı adamı gecə aramaya lüzum yoxdur; hökumət istədiyi təftişatı gündüz yapar. Binaileyh, gecə bu yolda müraciət vüquunda ilk tədbir olmaq üzrə hadisəni dərhal ən yaxın polis mərkəzinə xəbər verməli və gündüzləri 25-80 nömrəli, gecələri nisfülleyləndən [gecə yarısından] sonra üçün 44-66 polis müfəttişliyinə telefon etməlidir.

3 – Polis vəzifəsinin [vəzifələrinin] başıpozuqlarla əlaqəsi olmadığından, hüviyyət [şəxsiyyətini] və sifəti-rəsmiyyətini [rəsmi kimliyini] uniformasıyla olmasa belə, övraqi-rəsmiyyəsiylə [rəsmi sənədləri ilə] isbat etməməyən heç bir kimsəyə əhali etibar və təbəiiyyət [təbəiiyyət] etməməli və vüquunda [baş verdikdə] bərvəçiməruz [deyildiyi şəkildə] polisa ixbari-kefiyyət olunmalıdır [hadisə xəbər verilməlidir].

4 – Tərəfimizdən şiddətlə təqib edilməkdə olduqlarından er və ya gec yaxalanacaq bu misilli əşxası [bu kimi şəxsləri] bilanların lütfən müfəttişliyə ixbar etməsi və bilib də səlaməti-ümumiyyə aleyhində bunları katm edənların [gizlədənların] faili-müştərek ədd edilərək [cinayət ortağı hesab edilərək] ən şədidd [şiddətli] cəzaya məruz qalacaqları əhəmiyyətli elan olunur.

2/10/34 [2 oktyabr 1918]
Azərbaycan Polis müfəttişi-
ümumisi Bəhaəddin

ELAN

Oktyabr ayının 5-də 1918-ci ildə Azərbaycan Hökuməti tərəfindən verilən qərarada mövcubincə [qərarada uyğun olaraq], hamı neft mədənləri və onlara mütəəlliq [onlarla əlaqəli] idarələr yenidən sahiblərinə qaytarılmalıdır. Bununla ümum firma sahiblərinə elan olunur ki, neft ehtiyatı və qeyri məhsul [hasil] ediləcək mədəniyyətin [mədəniyyətlərinin] miqdarı məlum olduqdan sonra mədənlərə, zavodlara və bunlarda olan əmlaka sahib olmaq olar. Bu barədə xüsusi elan olunacaq-dır.

Ticarət və Sənə'ət naziri:
A. Aşurov.

TİCARƏT VƏ SƏNƏ'ƏT NƏZARƏTİNDƏN [TİCARƏT VƏ SƏNAYE NAZİRLİYİNDƏN]

Bununla milliləşmiş firmaları idarə edən heyətlərə elan olunur ki, firmaların sahiblərinə qaytarılması qanunu elan edildikdə, idarələrində olduğu əmlakı sahiblərinə yaxud müvəkillərinə tapşırıb, Xalq Təsərrüfatı Şurasına idarə etdikləri müddətdə icra etdikləri məxaricin maliyyə və sənaye cəhətcə hesabını göstərməlidirlər.

Ticarət və Sənə'ət naziri:
A. Aşurov.

BAKIDA MÖVCUD BİLÜMUM RUS ZABİTANINA ELANI-RƏSMİ

Məişətlərində müşkilat çəkən rus zabitanının hökumət naminə tərifi-halları [rifahının yaxşılaşdırılması] Ordu Komandanı Paşa həzrətləri tərəfindən veriləcəyindən, əmr olunmaqla, kən-dilərinə olaraq Bakıda mövcud bilümun [bütün] rus zabitanının zükur və ünəs [kişi və qadın] ailələri əfradının [fərdlərinin] isimlərini havi [ehtiva edən] birər listə [siyahı] ilə Polis Müfəttişi-Ümumiliyyə müraciətlə dəftəri-məxsusuna qeyd olunmaları lüzumu elan olunur.

Azərbaycan Polis müfəttişi-
ümumisi: Bəhaəddin.

ELANI-RƏSMİ

Düşmənin əsnay-i-fərarında [qaçarkən] buraxdığı toplardan bəzilərinin qəmə və durbinlərini gizlədiklərləndən, əhalidən top qəmə və durbinlərini bulub da gətirənlərə bəhər [hər bir] qəmə üçün iki min və bəhər top durbini üçün min rublə mükafat verəcəyi və bunların Polis Müfəttişliyinə müraciətləri lüzumu elan olunur.

Azərbaycan Polis müfəttişi-
ümumisi: Bəhaəddin.

Siyasi, ictimai, ədəbi və iqtisadi gündəlik «AZƏRBAYCAN» qəzetəsinə abunə dəftəri açıqdır.

Qəzetəmədə iştirak etmək üçün müqtədir qələm sahiblərindən lazımı əşxas[ı] idarəməz dəvət etmişdir. Böyük şəhərlər və əhəmiyyətli mövqe-lərdə müxbirlərimiz mövcuddur. Tiflis ilə xüsusi telefon xəbərlərimiz [xəbərləşməmiz] olmaqla bərabər, teleqraf acentəliyimiz hər bir mühüm xəbərləri intişara [yaymağa] çalışacağıdır. Kağız bahası [qiyməti] və başqa məvadd [maddələr] sabit olmamağı münasibəti ilə, şimdilik abunə bahası yanvar ayının birinədək qəbul edilir.

Bakıda:
3 aylığı 35 rublə;
1 aylığı 12 rublə.

Başqa şəhərlərdə:
3 aylığı 42 rublə;
1 aylığı 19 rublə.

Müraciət üçün adres:

Bakı, Kolyubakinskaya küçədə (Parapet) "Azərbaycan" qəzetəsi idarəsi.

Баку, Коллюбакинская, контора газеты "Азербайджань".

HÖKUMƏT QƏRARDADI

Azərbaycan Cümhuriyyətində aksiz idarələri təşkil

1) Azərbaycan Hökuməti dairəsində olan Zaqafqaz Aksiz İdarəsinin 3, 5, 7-ci mahalı və 4, 6-cı mahalları hissələri bağlanıb və haman mahalları mamurları hərğah bu qərardad elan edilənədək qulluqda imişlərsə və qeyri bir qulluğa girməmişlərsə, onlara hökumətin müəssisələri təxliyyəsi barəsində elan olan qərardad üzrə təxliyyə maası verilir.

2) Həman birinci qərardadda göstərilən aksiz mahalları əvəzinə üç quberniya aksiz idarəsi təşkil olunur: Birisi Gəncə şəhərində Gəncə quberniyası və Zaqatal mahalı üçün; ikincisi Bakı şəhərində Bakı quberniyası üçün ümumi aksiz üçün; və üçüncüsü də Bakı şəhərində neft vergisi üçün.

3) Quberniya aksiz idarələri uçastoklara [sahələrə] bölünür. Uçastoklar isə aksiz uçastok nazirinə mühəvval edilir [tapşırıılır]. Uçastokların miqdarını hər idarə üçün Maliyyə naziri həll edir.

4) Aksiz pullarını yığmaq və idarə işləri Maliyyə Nəzarətində idarə edilir. İşləri yerində nəzarət etmək isə aksiz qanununun bəzi maddələrindən naşi [maddələrinə görə] quberniya aksiz idarəsinə mühəvval edilir.

5) Aksiz idarəsində qulluqlar bu qayda ilə təqsim olunur [bölünür]: Aksiz pulu yığanların müdiri, müfəttiş, vəkil-konsul, mədəniyyətləri bilmək üçün tüccar, katib, dəftərdar, katibin müavinləri və qeyri dəftərdarlar, idarə məmurları, birinci və ikinci cərgəyə hesab olan qapıçılar və mədəxil yığmaq üçün uçastok nazirləri, böyük və kiçik kontrollar, fabriki kontrolları, süvəri və piyada yasavullar.

Qeyd: Aksiz nazirləri nəzarətçilərin müavinləri əvəzinə təyin olunurlar və axırıncılarının ixtiyaratı bütün nazirə keçir.

6) Mahal nəzarətçiləri, müavinləri və baxçıları qulluqları ləğv edilir.

7) Aksiz müdirləri, müfəttişlər, vəkil-konsullar qulluğa ancaq Maliyyə naziri tərəfindən təyin olunub və ya qulluqdan kənar edilir. Yerdə qalan məmurları aksiz işlərinin müdiri təyin edib yənkə qulluqdan kənar edir və bu barədə Maliyyə Nəzarətinə məlum edir.

8) 5-ci maddədə göstərilən məmur hamısı hökumət məmurları hesab olunub və pensiya qanunu üzrə pensiya almağa da ixtiyarları vardır.

9) Tiflisdəki aksiz idarəsində Azərbaycana təəllüq [aid] olan işlər hamısı gərəklə Azərbaycan Aksiz İdarəsinə verilsin.

10) Məmurların maası və onların ədədi hər aksiz idarəsində gərəklə xüsusi siyahıda göstərilərsin ki, həman siyahını da Azərbaycan Hökuməti təsdiq etsin.

Azərbaycan Hökumətində qeyri məmləkətlərə köçüb və orada müvəqqəti yaşayacaq şəxslərin əşyalarını Azərbaycan Hökumətində keçirməyin tərz

1) Azərbaycan Hökumətində yaşayıb, sonra qeyri məmləkətə müvəqqəti olmaq üçün köçmək istəyən şəxs özünü gömrüksüz gömrük hesabı ilə 750 manatlıq, külfət isə 1350 manatlıq ev əşyası aparmağa ixtiyarı vardır.

2) Aparılan ev əşyaları gərəklə işlənməmiş ola, çünki qeyri mal aparmağa öylə ixtiyar verilmir.

3) Gömrüksüz aparılacaq şeylər barəsində ərizə Ticarət və Sənaye nazirinə verilir.

4) Ərizə ilə bərabər, aparılacaq əşyanın siyahısını divanxana təsdiq etdikdən sonra ki, doğrudan da əşya gedənə təəllüqdür [məxsusdur] və evdə işlənilir, verilir.

5) Gömrükxana isə həman gedən ev əşyalarını təhqiq edib, yuxarıda denilən qiymət üzrə gömrüksüz qeyri məmləkətə buraxılır.

Neft mədənlərinin sahiblərinə verilmək qanunu

Azərbaycan Cümhuriyyəti Vükəla Şurasının [Nazirlər Kabinetinin] qərarıdır

1) Bakı quberniyası dairəsində mədənlərin və bunlara mütəəlliq [məxsus] əmlak və ticarət donanmasının milliləşməsi və idarəsi barəsində sabiq Xalq Komissarları Şurası tərəfindən verilmiş qanun və fərmanlar fəsx olunur.

2) Mədənlərə, zavodlara, vaporelara və bunlara məxsus əmlaka malik olmaq və idarə etmək haqqı, bunlardakı neft ehtiyatının və məhsulunun miqdarı təyin edildikdən sonra, sahiblərinə və yaxud müvəkillərinə verilməkdədir.

3) Hamı firma sahibləri və müdirləri, idarəsində olan neftin və neft məhsulunun miqdarı barəsində Ticarət və Sənə'ət Nəzarətinə məlumat verməlidir.

Qeyd: Yuxarıda zikr olunan məlumatı düz verməyənlər və yaxud boyun qaçıranlar hökumət əksinə fəaliyyətdə bulunmaqda müttəhim edilib, divanihərb qanunu mövcubincə [hərbi məhkəmə qanununa uyğun olaraq] cəzalanacaqlardır.

4) Firmalarda mövcud olan neft ehtiyatı və neft məhsulunu hökumət tərəfindən bu barədə xüsusi qanun verilənədək sahiblərinə və müdirlərinə tapşırıb, hökumətin ixtiyarında qalmalıdır. Firma sahiblərinə və müdirlərinə, Ticarət və Sənə'ət nazirindən icazəsiz bu şeyləri naql etdirmək mən [qadağan] edilir.

5) Bu qanunun hayata təbiiq edilməsi Ticarət və Sənə'ət nazirinə mühəvval olunur [tapşırıılır].

Temmuzun 9-da 1918-ci [ildə] Ərzaq naziri tərəfindən verilən qanun mövcubincə [qanuna görə], icazəsiz və şahadətnaməsiz əşğəda göstərilən miqdarda Azərbaycan Hökuməti daxilindən ərzaq dışarı çıxarmaq olar:

1	çörək	5	girvənkəyədək
2	pəniir	1	" " "
3	yağ	1	" " "
4	qənd	1	" " "
5	çay	1/8	" " "
6	balıq kürüsü	1	" " "
7	meyvəcat	10	" " "
8	yemiş və göyərtili	10	" " "
9	yumurta	10	dənəyədək
10	şərab və sair məşrubat	1	butilka

Katib: Bortsov.

NÖVBƏTİ MƏSƏLƏRİMİZ

İştə, əslərcə Rusiyada və baxıxus Qafqaziyada hökmfərma olan zülüm və istibdad Qafqaziyalı türklərinin ruhan əzmiş və vətənlərinə qarşı hissiz buraxmışdır. Fəqət bu gün əzilməz, ədətə ölmüş olan o ruhlar dirilməyə və ucalara çıxmaya başlamışdır. Hatta o zamanlar Rusiya istibdadı o dərəcəyə gəlmiş ki, Qafqaziyalı islamlarına bir təqim dövlət məktəblərində yer verməzdi.

Zatən bizim Qafqaziyalıllarda müllüyyə məmurı, daha doğrusu, adı rus çinovniki olmaq arzusu çox olduğundan, bu yerlərdə adamlarımızın olmaması gözə çarpmırdısa, əsgərlik məsələsində gizli mətləblər tamamilə meydana çıxdı. Zətan bizlərə daima şübhəli baxan Çar hökuməti bu dəfə bizlərdən əsgər tutmamasıyla Zaqafqaziyalı türklərinin bir növ xoşnud [məmnun] etmişdi. Lakin əsgərlik böyük bir vəzifə olduğundan, bizi bundan bir az kənar saxlayırdılar. Fəqət artıq Nikolayların dövrü keçdi, bir inqilab, bir itxial əşdi. Qafqaziyalı türkləri kəndi qan qardaşları köməyi ilə azad və müstəqil olmağa başladı. Bu ana qədər azilməkdə olan ruhumuz artıq o əzilməklərdən xilas oldu. Bu gün "vəhşi" deyə əsgərliyə almamaqla bizi təhqir edəcək bir kimsə qalmadı. Biləks, Orduyi-müzəffəri-islam [qalib müsəlman ordusu] komandanlığı Qafqaziyalı qardaşlarını vətən üçün ibrazi-himmət etməyə [şəy göstərməyə] dəvət edir. Bu gün ali bir vəzifə ilə müvəzzaf olub [ali bir vəzifəni çiyinə alıb], qəhrəmanlıqlar göstərmək zamanı gəlmiş. Mazidə [keçmişdə] əsgərlikdən qaçmaq üçün İran pasportu [təzkirəsi] çıxaran, sinlərini [yaşlarını] azaaltmaq taləş edənələr bu gün artıq bizim miyanımızda [aramızda] olmasın gərəklə. Həpimiz yekvücut olaraq kəndi mövcudiyyəti-milliyiyatı, kəndi irzü namusumuz müdafiyyə qiyam edəlim [müdafiə etmək üçün] ayağa qalxaq. Binaileyh dövlət təşkil etmək üçün lazım olan bir şey varsa, o da qüvvə, qüvvə, yenə də qüvvədir.

İştə o qüvvə də əbnayi-vətanin [vətən oğullarının] fədakarlığından asılıdır. Azərbaycanın hökumət idarəsi təşkil olduğu zamanda dürli yerlərdən gələcək bir seyyahın [yamanlığın] qarşısını almaqla, bu cəhanşüml bir müharibə zamanında səfərbərlik halına gəlməlidir [səfərbərlik halına gəlməliyə].

Birinci məsələmiz böylə.

Əsgərlik biza nə qədər lazım isə, elə də atidə [gələcəkdə] biza lazım olacaq ticarət və sənaye müəssisələrində mövqe tutacaq bu gün artıq gəncləri hazırlamaq icab edir. Hazır[da] dəmiryolları, elektrik istasyonunu [işiq], teleqraf, telefon və kazalık [eləcə də] bir çox mühüm işlər qeyriislamlar [müsləman olmayanlar] ilə məmludur [doludur]. Azərbaycan Cümhuriyyəti səfərbərlik elan etdikdən sonra bir az məlumatlıları Türük və Məabir Nəzarəti [Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyi] tərəfindən dəmiryollarda məkinəçilik və mövqiflərə [stansiyalara] lazım olan yerlərə cəlb etməlidir. Həbelə avtomobil təmiratı və başqa əməliyyatxanalarda hər gənclərimizi müvəzzəf etməlidir [gənclərimizə vəzifə tapşırılmalıdır].

İşbu tərzlə bir qəç yüz min orduya malik Azərbaycan Hökuməti hər bir vadiədə işləyəcək əşxası [adamları] da yetirmiş olar ki, bugünkü makina və mədəniyyətlər münəqəşində biz də əli boş qalmırıq.

Bunların ümumisi intizam və itaət ilə olacağından, əsgərlikdən ürkmüş bir təqim gənclərimiz var qüvvə ilə yekdigərlerini [bir-birlərini] vətənə, dövlətə müavinət [yardım] üçün təşviq etməklə olar. Türklüyü və onun ruhi-pakini daha da ucalara qaldırmaq üçün yeni təsis edilən Hökuməti-Cümhuriyyətimizə itaət etməlidir.

Haydi, gənclər, atini [gələcəyi] təmin etmək üçün hökumət əmrilərini dinləyiniz. O da ümumun səadəti üçün təşəbbüsə başlamışdır.

H. Hanafi

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Gürcü Teleqraf Acentəsindən

Poti – 26 iyul. Dün Ukraynaya gələn alman nəqliyyat vaporeu ilə birinci dəfə olaraq 114 min put miqdarında Ukrayna buğdası gətirildi. Bu buğda almanlar tərəfindən Gürcüstanın Şəhərlər İttifaqı üçün alınıb, tənbəki ilə əvəz ediləcəkdir. Bu buğda, kislər hazır edildikdən sonra, Tiflisə göndəriləcəkdir.

Sofiya – 26 iyul. Hökumət bloku firqələri tərəfindən bu məzmununda bir nota nəşr edilmişdir: "Hökumət bloku firqələrinin rızasıyla Bolqariya Hökuməti iyulün 26-da saat 5-də düşməne rəsmi surətdə mütarikə [atəşkəs] təklif etmişdir."

TÜRKİYƏDƏ

Daxiliyyə naziri-cədidinin [təzə Daxili İşlər nazirinin] əmri

Daxiliyyə nazir-cədidini Canbulat bəy vali və mütasərriflərə teleqraf ilə xəbər vermişdir ki, bilümun əhalinin mali, hayat və namusunun vəqayəsi [qorunması] hökumətin vəzifə-i-əsasiiyyəsidən [əsas vəzifələrindən] olduğu üçün hərəkətkinalayiqədə [nalayiq hərəkətlərdə] bulunanlar mücazətə [cazaya] düşər olacaqlardır.

Türk Ocağında intixabat [seçkilərin] nəticələri

Türk Ocağından:
Konqre intixabatının nəticəsində müxtəlif heyətləri təşkil edən zəvatin [şəxslərin] isimlərini və aldıqları rəyin [səsin] miqdarını aşağıya qeyd edirik:

İdarə heyəti: Həmdullah Sübhi bəy 132, Məhməd Əmin bəy 123, Doktor Həsən Fərid bəy 112, Nüzhat Sabit bəy 68, Darülmüəllimin müdiri Sarvət bəy 65, Xalidə Ədib xanım 63, İlyas Rəqib bəy 61. İdarə heyəti ilk ictimaiyyəti [yığıncağını] əqd etmiş [keçirmiş] və Məhməd Əmin bəy rəyasətə, Həmdullah Sübhi bəy kitabətə [katibliyə], Doktor Həsən Fərid bəy mühasibəyə və Sarvət bəy də mürəxxəsi-məsulluğa [məsul nümayəndəliyə] intixab olunmuşdur.

Hərs [mədəniyyət] heyəti: Ziya Gökalp bəy 141, Hüseynzadə Əli bəy 112, Həmdullah Sübhi bəy 111, Ağaoğlu Əhməd bəy 105, Xalidə xanım 103, Köprülüzadə Fuad bəy 102, Nəcib Asim bəy 94, Məhməd Əmin bəy 80, Halim Sabit bəy 71, Vələd Çələbi əfəndi 68.

Heysiyyət divanı: Kazım Nami bəy 65, Ziya Gökalp bəy 59, Vəliyüddin bəy 52, Əhməd Fərid bəy 49, Sadəddin bəy 40.

Mürəqibə [nəzarət] heyəti: Sadəddin bəy 91, Əmin Ali bəy 66, Müfid Nəcəddin bəy 63 intixab edilmişdir.

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 8 oktyabr (Çərşənbə axşamı günü) tarixli IX nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

KRİM TƏZYİQ EDİLİR

Istanbula nəşr edilən “Zaman” qəzetəsində oxuduq:
Krim haqqında istehsal etdiyimiz məlumat məəttəəssüf heç də şayanı-məmnuniyyət deyildir. Krimdəki yeni vəziyyət Krim müsəlmanlarını istiqbalları, istiqalları haqqında əndişələrə düşürəcək bir şəkil almışdır. Krimlilər bir çox əsəb [səbəblər] və əvamil [amillər] təhtində [altında] olaraq əhvəli-hazirəyə [hazirki vəziyyətə] qarşı böyük bir məmnuniyyətsizlik izhar edirlər [göstərirlər]. Fəqət bütün bunlar kafi deyilmis kimi, bir müddətdən bəri Ukrayna da Krim üzərində doğrudan-doğruya icrayı təzyiq etməyə başla-mış. Krimliləri Ukraynaya asir qalmağa nəhayət razı etmək üzrə Krıma hər dürlü zəxirə [taxil] və məkulat [ərzaq] ıxracını mən [qadağan] etmişdir. Buna bir çarə bulmaq, vəziyyətləri etibarilə vəzifələri olanlar da büsbütün başqa bir yol təqib etmişlərdir. Krimdə son vəziyyətlərin təhdədsindən [meydana gəlməsindən] əvvəl epey-cə [xeyli] zəxirə vardı. Yerli tüccar [tacirlər] alındaki bir çox böyük depolarda xeyli məkulat və sairə bulunur idi. Almanlar Krimliləri bolşevik zülmündən qurtarmaq üzrə şibhicəzirəyə [yarımada] daxil olunca, mövcud zəxirə [taxillər] və məkulat müxtəlif surətlərlə yerlilərin əlindən çəkmişdir. Bunların qisminə hökumət mali olması doğrudan-doğruya müsadirələrini intac etmiş [müsadirələri ilə nəticələnmis], tüccar əlindəkilər də günün birində Ukraynanın Krimi ac buraxmasına meydan verə biləcəyini təxmin etməməyən səhəblərinin əlindən ucuz fiatlarla alınaaraq başqa tərəflərə nəql edilmişdir. Bu səbəblər dolayısıyla Krim bu gün pək müşkül bir vəziyyətdə bulunmaqda və oradakı qardaşlarımız da buna mümasil [oxşar] əsəb və əvamil hasəbilə [səbəbindən] vəziyyəti-hazirəyə qarşı adəmi-məmnuniyyət [məmnuniyyətsizlik] izhar etmələkdə və məmləkətlərinə bir an əvvəl bizzat [şəxsən özləri] idarə etmək imkanına müzəffəriyyətlərini [nəil olmaqlarını] təmənnə [arzu] etməkdədir.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Dün Bakıda rus dilində “Azərbaycan” qəzetəsinin birinci nömrəsi nəşr edildi. Cənabi-haqdan məzkur [adı çəkilən] qəzetənin davamı üçün müvəffəqiyyət diləriz.

Bakı bolşevik məşahirinin [məşhur bolşeviklərinin] aqibəti

Hacı-Tərxandan Bakıya gəlmiş sərnşinlərin dediklərindən böylə anlaşılır ki, Bakı[nın] süqutu yavaşlaşdığı zaman bir paraxodla Bakı bolşeviklərinin məşahiri [məşhurları] Bakıdan fərar edib Krasnovodsk şəhərinə ümid bağlamışlar. Bu şəhərin komitə əsgərləri əhvaldan müxbir [xəbərçilər] olub, dərhal sərnşinləri əhatə edərək, məşahirdən Qafqaz Fövqəladə vəkil Stepan Şaumyan, böyük oğlu Suren, Bakı Şura rəisi Caparidze, komissar Şeboldayev, Məşhədi bəy Əzizbəyov, Korqanov və bir də iki nəfər şəxsləri namalun bolşevikləri həbs edib də, saldatlar səfərləri arasından keçirib, sonra onlara təklif etmişlər ki, özlərinə qəbir qazınsınlar. Bətdəhu [əndən sonra] saldatlar məhsuldar səfərə düşüb, ataş ilə qətl etmişlər. Və bu minalv ilə Bakı bolşeviklər məşahirinin ən yeganə aqibətləri südür etmişdir [gərcəkləşmişdir].

Natarius Arjanixanın həbsi

Babəyevanın 4 milyonluq evini 10 min manata Şaqəteldzeyə rəsmi natarius əqdnaməsi [müqaviləsi] ilə satan Arjanixa dörd gün əvvəl polis məmurları tərəfindən tövqif [həbs] edilərək Polis müfəttişlərimizə divanxanasına təqdim edilmiş ikan, məzkur [adı çəkilən] Arjanixa divanxanada qaraqolun kəsriyyəşüğündən [çox məşğul olmasından] istifadə edərək fərar edibmiş. Sırağa gün Arjanixa yenidən həbs edilib, istintaq üçün Bəhaəddin əfəndinin hüzuruna təqdim edildi. Əsnəyi-istintaqda Xanım Babəyevanı süngü və tufənglər təhdidi ilə əqdnaməni imza etməmək vəq’əsi-ni etiraf etmədisə də, lakin keyfiyyəti-əqdnama sentyabrın 17-də vüquc bulduğu halda, əqdnamənin tarixini 31 avqust səbt [qeyd] etməsinə heç bir səbəb göstərə bilmədi.

Bəy əfəndi bəzi məlumat əd edəndən sonra, xüsusi qaraqol təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] tutulmaq şərti ilə Arjanixanın həbs ediləməsinə əmr buyurdu.

Qaçqınların xahişi

Mələm olduğu üzrə, qəhrəman Türk Ordusu qələbə edərək Bakıya yavaşlaşdıca, müharibə cəbhəsinə yavaş məhəllərdən əhali fərar edib, Bakıya hicrat edirdilər. Bu son zamanlarda Bakıda on minlərlə qaçqınların toplanması mühaqqəq [sübhəsiz] idi. Bu axırkı müharibədə 2 mindən ziyadə malakan qaçqınları Bakıya gəlmişlər. İmdi hər yerdə səlaməti-ümmiyyə [ictimai təhlükəsizlik] bərpə edilib, həyat öz səbiqəti-adətini rəngini alməğdindən dolay, Bakıdakı qaçqınlar imdi öz vətənlərinə övdət etmək [qayıtmaq] istəmişlər. Və bu məqsəd ilə qaçqınlardan bir heyəti-vükəla [nüməyəndə heyəti] ərizə ilə Bakı qubernatoruna rücu [müraciət] edib, müsəida istəmişlər. Bakı qubernatoru məzkur ərizəni Daxiliyyə nazirinin rəy və əmrinə həvalə etmişdir.

Ətraf vilayətlər ilə müxəbərət [xəbərləşmə]

Necə ki məlumdur, Bakıda qəncmiş hərbi paraxodlar bir çox ticarəti paraxodlar ilə Bakı bargahının [limanının] qarşısında durub da Bakıya gələn sərnşin paraxodlarını tövqif [həbs] edirdi. Bu gün beş gün tamamdır ki, hər gündə bir paraxod “Qafqaz-Merkuri” körpüsünə gəlib sərnşinləri buraxır. Bu minalv ilə Ənzəlindən və Lankarandan və Hacı-Tərxandan hər gün bir paraxod gəlmiş Bakıya çıxır. Sərnşinlərin dediklərinə görə, Nargin cəzirəsi [adəsi] qarşısında bir çox sərnşin paraxodları toplanmışdır. Hər paraxodda 2-3 min sərnşinlər olduğu halda, bunların cümləsi acılıq bəlasına mübtəladırlar. Sərnşinlərin arasında bir çox müsri [yoluxucu] xəstəliklər, bəxüsus tif [yatalaq] kimi mərəzlər müşahidə olunur. Hər paraxodda təxminən 20-30 nəfərə kimi insan tələf olur. Biceraxovun nümayəndəsi Voskresenski sərnşinləri Bakıya gəlməkdən mən [qadağan] etmək istəyir. Lakin sərnşinlər bir səslə “Türklər bizə nə edəcəklərsə etsinlər, fəqət bizi vətənimizə buraxın!..” deyər tələb edirlər. Voskresenski Bakıya gələnlərin bütün ərzaq və pürqiyəmət [qiyəməti] əşyalarını zəbt edir. Bu gün paraxodlarda minlərcə əhali var ki, Bakıya gəlmələrində səbirsizlik göstərirlər. Voskresenski sərnşinlərin erkəklərini başqa bir paraxoda alıb, çocuq və qadınları buraxır.

Lankarandan gəlmiş sərnşinlər söyləyirlər ki, məhəlli [yerli] sosialist hökuməti yerli əhalini Sarı adasına köçürmək istəmişdir. Lakin əhali bir səslə bunların tələblərini rədd etmişlər. Ərzaq cəhətinca buralarda firavanlıqdır. Lakin qənd, çay, neft və manu-faktur cəhətinca ehtiyac çoxdur.

Dərbənd və Xaçmaz yolunun açılması
Dün Bakı mövqifinə [stansiyasına] Dərbənddən gəlmiş bir qatar varid oldu. Qatarda bir çox minniklər və ticarət üçün əmtəə mövcud idi. Söyləndiyinə görə, Xaçmaz və Dərbəndə kimi dəmiryol müxəbərəti [əlaqəsi] açılmışdır. * * * – Sırağa gün Qafqaziya Müsəlman Ordusu Baş Komandanı Nuri paşa həzrətləri Bakıya varid olmuşdur. * * * – Yusif İzzət paşa Dağıstan Hökuməti Sədri Ə. Çermoyev ilə bərabər Bakıya gəlmişdir. * * * – Maliyyə Nəzarəti tərəfindən Şəhər İdarəsi məmurlarına məvəcib vermək üçün milyon yarım pul buraxılmışdır. * * * – Eşitdiyimizə görə, Azərbaycan tacirləri tərəfindən Ukraynada çoxlu qənd alınb neft ilə əvəz ediləcəkdir. * * * – Təşrinə-əvvəl [oktyabrın] 7-dən Ədliyyə Nəzarəti “Metropol” mehmanxanasından Babəyevin dəniz kənarındaki mülkünə köçür.

Gürcü heyəti

Bu günlərdə Bakıya general knyaz Maqalov başda olmaqla bərabər gürcü heyəti gəlmişdir. Bu heyətə daxil olanlar bunlardır: Knyaz Dadiani, Djaqeli, Andranikov, Xoştəriya, İosilyani, Mamulaşvili və general Mikaladze. Knyaz Maqalov bizim müxbir ilə görüşdükdə demişdir ki: *Bakıya gəlməkdə bizim heyətin ümdə məqsədi vətənlərinə qayıdan gürcülərə müavinətdə [yardımda] bulunub, Gürcüstanə neft göndərmək qanununu intizama salmaqdır.* *Azərbaycan Hökuməti bizi kamaliməmnuniyyətlə qəbul edib, tezliklə məqsədlərimizə müvəffəq olacağımızı arzu etmişdir.* *Bakıda yaşayan gürcülərin çox hissəsi arzu və iyul hadisəsi əsnasında maddədən zərər görmüşlər. Hal-hazırda burada yaşayan gürcülərin həyat və əmlakı Azərbaycan Hökuməti tərəfindən təmin edilmişdir. Bu günlərdə vəzifəmizi ifa edib, Tiflisa gedəcəyiz. Azərbaycan Hökuməti cənbində [nəzəndə] Gürcüstan Cümhuriyyəti tərəfindən siyasi məmurluqla N.İ.Kartsivadze təyin edilib, bu yaxında Bakıya gələcəkdir.* *Mən və mənim heyətim Azərbaycan Hökuməti sifətində [şəxsində] hamı Azərbaycan türklərini Bakının alınması və yeni müstəqil hökumət təşkil ilə təbrik edib, gələcəkdə daxi dostanə bir əlaqədə olmaları arzu edirik.* *Azərbaycan Hökuməti bundan belə qəmsusuz Gürcüstan Hökuməti ilə dostanə əlaqədə olacağını hökumətimizə məlum etmişdir.*

Müftü əfəndi həzrətləri Bakıda

Şanlı Türk Ordusu Bakini fəth etdikdən sonra, Gəncədə bulunan Azərbaycan Hökumətinin heyəti-vükəlası [Nazirlər Kabineti] və onların nəzarətləri [nazirlikləri] Bakıya naql edildiyi xəbər verilmişdi. Fəqət o zaman babiməşi-xətin [Şeyxülislam] İdarəsinin Bakıya köçürüldüyü və rəisruhanimiz olan müftü Mustafa Əfəndi həzrətlərinin Bakıya gəldiyi yazılmışdı. İştə, qəzetəmizin bu gün aldığı məlumat nəzərəən, müftü əfəndi həzrətləri heyətvükəla ilə bərabər Bakıya təşrif etmiş və o gündən bəri təhti-idarələrində [idarəsi altında] bəzətimən bəbi-məşixətdə fəaliyyətə başlamışdır.

HADİSAT

On min manat pul tələb etmək üçün

Armyanski və Karantinni küçələrin içkündə Səlimovun evində bulunan mühəndis Xudabəşyan Polis müfəttişi Bəhaəddin bəy əfəndiyə telefonla xəbər verirlər ki, bir nəfər yerli müsəlmanlardan “inzibəti-əsgəriyyə” [hərbi polis] əlamətini qoluna taxıb da odaya gəlib, həbs təhdidi ilə on min rublə para tələb edir. Müfəttiş əfəndi bilə-təxir [dərhal] əmr buyurur ki, Xudabəşyanın odasına qaraqol təyin edilsin. Bir gün sonra məzkur [adı çəkilən] şəxs Xudabəşyanın odasına həman tələb ilə gəlincə dərhal dərdəst [həbs] edilir. Mələm olar ki, bu xırsız Bakı ətrafında Qala kəndinin əhli Hacı Axundovdur ki, inzibəti-əsgəri əlamətini taxıb da xırsızlığa məşğul imiş. Xırsızın dərhal qolları sarınbı da müfəttiş bəyin avtomobilində müdiriyyətə gətirildi. Hacı Axundov Xudabəşyanə təqdim edilib də cinayət təhqiq edincə, iş divanı-hərbə [hərbi məhkəmə] veriləcəkdir.

Daşnakların baydaqları

Dün jandarma polis məmurları tərəfindən Müfəttişiyə bir qaytana daşnakların firqənə baydaqlarını gətirmişlər. Baydaqlar miqyasında [arasında] firqanın ən məşhur banilərindən birisinin fotoqrafisi dəxi mövcuddur.

ŞİMALI QAFQAZIYA VÜKƏLA RƏİSİ ƏBDÜLMƏCİD BƏY TAPA ÇERMOMEV İLƏ MÜSAHİBƏ

Bakıya üçüncü gün gəlmiş Şimali Qafqaziya Hökumətinin Rəisi-Vükəlası [Baş Naziri] bir ayadək İstanbulda qalmış idi. Dün onu ziyarət etmək mümkün oldu. Müxbirimizə verdiyi birinci sualı: – *Sizi maraqlandıran məsələ nədir?* – oldu. – *Sizin İstanbul səfəriniz ilə aldığınız təsirat və nəticələr! Əbdülməcib bəy əfəndi: – Mənim İstanbulda aldığım təsirat çox gəzəl və qayət kamal idi. – söylədi. – Bunu da bu saat sizə bəyan edəcəyəm. Fəqət iləricə İstanbul ziyarətimdən və bunun səbəblərindən söyləməliyəm.* *Rusiya ixtilal yanqısına mübtəla olduqda, bu hökumətə ümid basılmək bir daha bimanə bir şey olduğunu anladıca, Dağıstan və Çeçen şuraları qarardadı mövcubincə biz də kəndimizə bir təriqinət [nicat yolu] aramalı idik. Mələm ki, əzəlcə bizə ən yaxın olan Azərbaycana müraciət etmək, olmasa güdədoğru İstanbulda Xəlifə həzrətlərinin hüzüri-şəriflərinə kimi getməli idik.* *İştə, böylə bir vəziyyə ilə mən də İstanbula gətdim. Gərək Rəisi-Vükəlanın, gərək Xariciyyə nazirinin Məclisi-Məbusanda kürsiyixitəbatdə “kiçik qardaşlarımızı hər bir baladan məhfuz etməklə*

[qorumaqla] onlara daima müavinətdə [yardımda] bulunmalıyız” sözləriylə bizim səadətimize çalısacaqları işarələr, təkcə Qafqaziyanın deyil, bütün islamın müttəhid [birgə] və müttəfiq yaşamasına və onların tərəqqi yoluyla gedəcəklərinə ən parlaq bir dəlil idi.

İstar “Şeyxüsseyf” Ənvər paşa həzrətlərinin, istar Tələt paşanın Qafqaziya islamlarına olan şəfqəti-bərdərənələri [qar-daşcasına şəfqətləri] mənə böyük ümidlər verir. Bunu da qeyd etməliyəm ki, həyatımda gördüyüm madani bir kişi varsa, o da Tələt paşadır.

Bilümmün [ümumiyyətlə] Türkiyə siyasiyyunundan [siyasi xadimlərindən] haqsinə təsadüf ediksə, həpsi Qafqaziya islam-larının tərəqqi və təalisinə [ucalmasını] və onların istisqalliyyət üzrə yaşamaalarını arzu edirlərki. Bu isə bir təqim aşxasin Türkiyə kömayında imperializm məqsədləri görmək istədiyinə layiqli bir cavab olsun gərək.

Hap türk və islamların fəqət kəndilərini müdafiə etmək, yekdigəri ilə sıxı bir əlaqədə olmaq fikrini Ənvər paşa həzrətləri müsəhibəmiş əsnasında darmiyan etdi [ortaya qoydu]. Onun bir fəteh olduğu hər kəscə təqdir edilməklə bərabər, onu Napoleona müsavı tuturlar, sözlərimə – Əcəbə, mənim fəth etdiyim məmləkətləri onlar mənə göstərməzmi? Qalibə [görünür ki] mən bir müdafiədən [müdafiəçidən] məddə [özgə] bir kimsə deyiləm. Mən fəqət islam ilə vətəni müdafiə ilə uğraşdım. Biz türklərin yürütdüyü siyasət fəqət bundan ibarətdir, əfəndim! – dedi.

Hala Şimali Qafqaziya Hökuməti yanında olacaq hərbi və siyasi heyətinin baş məmuru Yusif İzzət paşa əfəndiləri təyin olmuşdur. Şimali Qafqaziyanın [Dağıstan, Çeçen və digərləri] birinci müvərixlərindən [tarixçilərindən] olan şu əfəndi Türkiyənin deyil, bəlkə Avropanın əlimlərindən ədd [hesab] edilə bilər. Gümanımız budur ki, bundan sonra Türkiyə ilə olan əlaqəmiş bir az da sıxı olsun. Burada hədisi-nəbavidən [Peyğəmbərin hədislərindən] olan “Məğribdə bir islamın ayağına bir tikan batarsa, məşriqə-zəmindəki digər islam hissə etməlidir” kəlamı özünə zəmin bulacaqdır. Bütün islam məmləkətləri yekdigərini təqviyə edərək [gücləndirərək], tərəqqiyyümmün üçün çalışmalıdırlar.

Başqa hökumətlərə nisbətən bizim siyasətimiz pək dostanə olacaqdır. Bunun doğru olduğu birinci növbədə gürcülərə isbat edildi.

Onların siyasi məhfillərində [dairələrində] hər tərəfdən müsəlmanlar ilə əhatə edildiyini gördükdə, artıq darəcə xətənmək olmuşlardı [qorxmuşdular]. Lakin get-gədə bu xətar yersiz olduğu anlaşıldıqda, ıralıki politikalərini büsbütün mütaəyyir etdilər [dəyişdirdilər]. Ermənilərə gəlmiş, onlara qarşı bizdə bir xüsəməti-xüsusi [xüsusi bir ədavət] olammaz, məğrəni onların xəsimənə [düşməncə] cənub siyasəti vətənimiz olan Şimali Qafqaziyaədə toxum saçmamış ola. Burada bizim dağıstanlıların “Yaxında iyi qonşusu olmaq, ıraqdə qaradaş olmaqdan əfzəldir” zərbül-məsəlini haqiqətəndirilmiş olmaqla, ınsəhall cənubda qar-daşlarımıza, şimalda qonşu və dostlarımıza faydalı olarız ki, bu da doğrudan-doğruya “Qafqaziya qafqazlılarındır” şüarının türk-ler diməğində [zehnində] carayan etdiyindən dolay ıralı gələcəkdir.

İştə, bunun üçün mənim Türkiyədə aldığım təsirat qayət gəzəl və kamil idi. – sözləri ilə Əbdülməcib bəy Tapa Çermoyev sözləri xitam-pəzir oldu [sona çatdı].

M. H.

TÜRKÇƏ BİLMƏYƏN TƏLƏBƏLƏRİMİZ

Bir tərəfdən Rusiya Hökuməti-səbiqəsinin [keçmiş Rusiya Hökumətinin] müsəlmanlar haqqında təqib etdiyi ruslaşdırmaq politikası, digər tərəfdən bəbalərimizin türkcəyə olan ədəmirəğbət və əhəmiyyəti [rəğbətlərinin olmaması və əhəmiyyət verməmələri] bu gün minlərcə tələbəmizin ana dilindən məhrum olmasına və onların adətə millət və milliyətlərinə qarşı bigənə qəlmalarına bədi [səbəb] olmuşdur. Bu gün artıq bu kimi zavallılar hökumətsəbiqənin ıralı sürdüüyü məzkur [həmin] politikanı və bəbalərinin türkcəyə olmuş ədəmirəğbətini və ələlxüsus bu gün türkcənin lüzumunu anlaşırlar. Otdur ki, zavallı tələbələrimiz öhnüə gəlenlərə bizim halımız nə olacaq kimi acıcaı suallar verməklə kəndilərinə bir çərə arayırlar...

Acınacaq bir hal deyilmi? Şübhəsiz ki, acınacaq və təəssüf ediləcək haldır. Nəsil bu hala acınılmasın və təəssüf ediləməsin ki, sanələrcə ömürlərini rus edadilərində keçirən tələbələrimiz, bu gün görmüş olduqları təhsili ıralı sürmək və aldıqları məlumatı genişlətmək və bu sayədə istiqbalını təmin etmək üçün bir darülfünun [universitet] bulamırlar?

Sizmi böylələrində “Haydi, yavrum, İstanbula gediniz də, orada bulunan darülfünunlara giriniz” desək, türkcə bilmədiklərdən oralara da girəmməyəcəklər.

Sizmi bu zavallılar nə yapsınlar? Əgər yenə Rusiya darülfünunlarına gətsələr, onda yenə əski hamam, əski tə misalınca əməli-milliyə və vətə-niyyəməmə müvəfiq olmayacaq. Daha doğrusu, yurdumuz milli bir ruhda ziyalandırıcı münəvver fikirli gənclərimiz yetişəmməyəcəkdir.

Binaileyh [ona görə], Maarif Nəzarəti gərək hər halda acınacaq və təəssüf ediləcək məsələni nəzərdən dur [uzaq] tut-məsin və bu yolda lazım gələn təşəbbüslərdə bulunsun və bu kimi vətəy-i-heyrat və səfalətə [heyrat və səfalət burulğanında] qalan övladı-vətənin ehtiyacatı-mənəviyyə və zəruriyyəsinini [mənəvi və zəruri ehtiyaclarını] bir an əvvəl təsviyə etməyə [aradan qaldırmağa] şitab etsin [tələssin]. Zira sanələrcə ömri-giranbəhəlləri [dəyərlı ömürlərini] ülum və fününun [elm və fənlərin] təhsili ilə keçirən bu zavallı yavruqlarımız bu gün boyun-ları bükük, acınacaq bir halda əsağı-yaxırları boş-boş dolaşmaları haqiqədən təəssüf ediləcək hallardandır.

Heç şübhə yoxdur, Maarif Nəzarəti vətənin şü sevgili yavru-larını bu həli-pöxməllədə [acınacaq halda] qoymaq istəməz və bu xüsüsədə əldən gələn fədakarlığı əsirgəməz. Fəqət iş burasındadır ki, Maarif Nəzarəti şü balələrimizin qiymətli vaxtları bir zəye olmaqdan üçün şimdilik gərək bir sanəlik türkcə öyrədicə bir kursu açıb, onları türkcəyə və istiləhati-fən-niyyəyə [elmi terminlərə] alıdırsın və bundan sonra arzu edən-ləri İstanbul məkatibi-alisinə [ali məktəblərinə] və burada təhsil etmək istəyənləri isə Maarif Nəzarətinin türk ruhunda, türk dilində olmaq şərtiə yurdumuzda təsis edəcəyi mədarisi-aliyyə [ali məktəblərə] verməklə məqsədə erişilsin.

İştə, ümidvarız ki, Maarif Nəzarəti başında duran türkcülər, haqiqi və səmimi maarifpərvərlər, bu xüsüsədə ənqəribüzzəman [yaxın zamanda] bir təşəbbüsə bulunur və bu surətlə ilə gün

ortaliqda sərgərdən gəzən tələbələrimizin bu həli-əsəfiştimalları-na [təəssüf doğuran hallarına] acıyaraq, onların təmini-istiqbali üçün yuxarıda təhrihinə [yazmağa] ictisər [cəsarət] etdiyimiz tərzədə bir kurs açmaqla bizi minnatdar eylər!

Rza Zaki

NƏ YAZIRLAR?

Tiflisdə müntəşir [nəşr olunan] erməni qəzetəsi “Kafkazski slovo” yazır:

Bu axır vaxtda Ermənistan bərasində təskin verici xəbərələr gəlməkdədir. Almaniya nümayəndələri vasitəsilə Türkiyə ilə Ermənistan arasında Türkiyə Ordusu tərəfindən işğal olunmuş Ermənistanə mütaəlliq [məxsus] yerlərin boşaldılması məsələsi bərasində etilaf [uzlaşma] əmələ gəlmişdir. Bu barədə Türkiyənin İrəvandakı siyasi nümayəndəsi də ciddi fəaliyyətdə bulunur.

Onun dediyinə görə, Xəlil paşa İstanbula Türkiyə Hökumətindən Ermənistanə verilmiş yerlərin boşalib, Qarabağ Türkiyə tərəfindən işğal olunmayıb bitərəf qalmasını rica etmişdir. Bundan savayı, 50 min qaçqınların Şiraka qaytarılıb, bunlar üçün 12 min put taxil verilməsini Xəlil paşa xahiş etmişdir. Andranik dəstəsinin heç də Ermənistan Hökuməti ilə əlaqədə olmayıb, Culfa dəmiryolunda Türkiyə Ordusu yürüşünə mümaniat etməsinin [məneçilik təvəttününün] xədsəranə [özbaşına] olduğunu Türkiyə Hökumətinə demişdir.

Türkiyə dövlətinin siyasi nümayəndəsi [erməni] katalikosu (erməni rəisi-rəhanisi) ilə etdiyi söhbətlərində demişdir ki, Türkiyə dövləti bundan belə Ermənistan məsələlərində maraqlanıb iştirak etməklə, bu iki dövlətin dostanə bir əlaqədə bulunmasına əməndir. İstanbuldakı Ermənistan nümayəndələrinin Türkiyə dövləti ilə bulduğı əlaqələr də bunu təsdiq edir. Bunlar öz danışıqlarında bu iki dövlətin bir-birinin daxili işlərinə qarış-mayıb, öz milli və siyasi məsələlərində azad yaşayacaqlarına vəz vermişlər. Türkiyə Hökuməti tərəfindən keçmiş Şam, Konya, Aleppo, Ədən və bu kimi uzaq yerlərə sürülən ermənilərə yenə öz vətənlərinə qayıtmağa icazə verilmişdir.

“Jamanak” qəzetəsinin dediyinə görə, bu barədə Sis kataliko-su Şam Hökuməti vasitəsi ilə Türkiyə Hökumətinə izhari-təşəkkür etmişdir.

Gürcüstan Hökumətində olan Ermənistan siyasi nümayəndəsi Camalyan ilə Türkiyənin Gürcüstan nümayəndəsi arasında qaçqınların vətənlərinə qayıtması bərasində müzakirələr başlanıb. Camalyanın dediyinə görə, bu məsələnin həllindən ötrü ciddi tədbirlər görülməkdədir.

Gələcəkdə Türkiyə ilə Ermənistan hökumətlərinin dostanə bir surətdə yaşayıb, hər iki dövlət müxtəriyyətlə [müstəqil surətdə] öz daxilində milli və siyasi məqsədlərini yürüdəcəyinə türk mət-buat ələmi böyük ümidlər bağlayır. Bu növ müttəhid qonşuluq yolu aranıbdır. Lakin bu danşılan sözlər, söylənən arzular həyat-də da görülməlidir. Ermənistan özünə verildiyi əmlakı idarəyə başlarsa, milyonlar qaçqınlar vətənlərinə qayıtmağa imkan tapıb, yenə pozulmuş həyatlarını iadə edərlərsə, o vaxt bizi ermənilər və Ermənistanın qonşusu Türkiyə ilə etilaf yaşadığı hiss edəriz. Ermənistanın qonşusu dövlətlərdə dostanə əlaqədə yaşamasından başqa, özgə fikri yoxdur. Ermənistanın və ermənilərin səadət üçün siyasət cəhətinca qurbanlar verməyə hazırız. Ermənilər və Ermənistan gələcəkdə müstəqil yaşamalıdır və Ermənistan heç vaxt öz xilaskarını unutmayacaqdır. Ermənilərə avropallıç öz niqlərində imdad vəd etmişdilərse, feilən bu artuq görmədik. İmdi Ermənistanın üzərində qara buludlar bərq düşüb, günəş öz şüalarıyla ətrafi işığındır. Ermənilər imdi bu işiqdən istifadə edib, özlərinə tarixi haq bir yol aramalıdırlar.

XARİCİ XƏBƏRLƏR

Kadet firqəsinin yeni siyasəti

Berlin – Stokholmdan vürüd edən [gəlib çatan] xəbərlərə nəzəran, rus kadetləri firqəsi yeni bir istiqqaməti-siyasiyyəyə təharri etməkdə [axtarmaqda] və Etilafın [Antanta blokunun] heç bir vədini ifa etməməsindən dolay süqutixayalə uğradığı bəyan eyləməkdədir. Etilaf müddəti-mədiddən [uzun müddətdən] bəri sosialist ixtilalçılarla sıxı münəsibətdə bulunmuşdur. Kadetlərin yeni siyasətinə mütaəlliq [aid] əsasat [asaslar] Kiyevdə təyin ediləcəkdir. Burada məzkur [adı çəkilən] firqə rüəsası [partiyanın liderləri] Almaniyanın kadetlər firqəsinə müsəid [uyğun] bir rus siyasəti təqib etməyə amadə [həzir] olub-olmadıqlarını anlamaq üzrə Almaniyə müəssəlini [nüməyəndələri] ilə münəsibətdə bulunacaqlardır. Oktyabrist firqəsinin sol cinahı yeni siyasətə tərəfdar olduğunu bəyan etmiş isə də, digər oktyabristlər, bilxə-sə [xüsusilə] ərəbabi-sənayədən və maliyyundan [sənayeçi və maliyyə sahiblərindən] mütaşəkkil bulunan Moskva oktyabristləri olan [hal-hazırda] Etilaf tərəfini itilətimdə [tərəfini tutmaqda] davam etməkdədirlər. Kadetlər rüəsasından olub, Stokholmda iqamət etməkdə [yaşamaqda] olan Baron Nold[e] demişdir ki:

“Bütün rus burjuazi firqələri Etilafdan bir şey bəkləmək caiz olmadığını və bilxəssə Rusiyə, Etilaf dövlətləri ilə və ya məmləkə-timizdə bunların tərəfdarı olan ixtilalı sosialistlərlə məhkəfir olaraq hərəkət eylədiyini təqdirə, bütün məmləkətin həyati-iqtisadisi [iqtisadi həyatı] məhv olacağını yaxında anlayacaqlardır.”

Digər tərəfdən Stokholmda bulunan sosialist ixtilalçılar rüəsası [liderləri], Almaniyə Etilafın müavinət ilə [yardımıyla] əzilməsi başlıca qayalarından birini təşkil eylədiyini bəyan etmişləridir. Kerenskiyə gəlincə, buna ümuman ələmi-siyasətdə ölmüş nəzəri ilə baxılmaqdadır.

Ruzveltin çocuğu tələf oldu

Amerika Rəisi-Cümhuri-əşbaq Teodor Ruzvel[t]in ən kiçik məxdumun[un] [oğlunun] Fransada bir müharibəyi-həvayiyədə [həva döyüşündə] tələf olduğunu italyan qəzetələri xəbər almışlardır.

Müdirlər: Ceyhun bəy Hacıbəyli Şəfi bəy Rüstəmbəyli

TRANSLİTERASIYA İLƏ BAĞLI QEYD VƏ ŞƏRHİLƏR	
Bakı şəhəri və ətrafi əhalisinə elanı-rəsmi səh. 117. “2/10/34”: burada il, rumi təqvimlə göstərilmişdir (1334-cü il); miladi təqvimlə 2 oktyabr 1918-ci ilə uyğundur.	“Rəisi-Vükəla”: o dövrdə Osmanlı dövlətinin Baş Naziri olan Tələt paşa nəzərdə tutulur.
Bakıda mövcud bilümmün rus zabitətinə elanı-rəsmi səh. 118. “Ordu Komandanı Paşa həzrətləri”: Qafqaz İslam Ordusu Komandanı Nuri paşa nəzərdə tutulur.	“Xariciyyə naziri”: o dövrdə Osmanlı dövlətinin Xarici İşlər naziri olan Əhməd Nəsimi bəy nəzərdə tutulur.
Hökumət qərarı: Azərbaycan Cümhuriyyətində aksiz idarələrinin təşkili səh. 120. “9) Tiflisdəki aksiz idarəsində...”: Zaqaqaziya Aksiz İdarəsi nəzərdə tutulur.	“Şeyxüsseyf”: hərfən “qılınca şeyxi” mənasına gəlir; Ənvər paşa Osmanlı dövlətinin Hərbi naziri olduğundan, bu ləqəblə yad edilir.
	Xarici xəbər: Ruzveltin çocuğu tələf oldu səh. 132. “Amerika Rəisi-Cümhuri-əşbaq Teodor Ruzveltin ən kiçik məxdumunun...”: ABŞ-in səbiq prezidentlərindən Teodor Ruzveltin oğlu Kventin Ruzvelt nəzərdə tutulur.